

**Šiaulių
akademija**

PATVIRTINTA Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos direktorato posėdyje 2022-09-30
Protokolo registracijos Nr. (1.13 E) 850000-KT-168

**VILNIAUS UNIVERSITETO ŠIAULIŲ AKADEMIJA
EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS**

**MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO
RENGIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS**

Parengė:
prof. dr. Daiva Malinauskienė
prof. dr. Rytis Urniežius
doc. dr. Nijolė Bražienė

Šiauliai, 2022

UDK

„Magistro baigiamojo darbo rengimo metodinės rekomendacijos“ skirtos Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos Edukologijos instituto magistrantūros studijų programų studentams padėti metodiškai parengti moksliskai vertingus baigiamuosius darbus pagal vienodus reikalavimus.

Metodinėse rekomendacijose išsamiai paaiškinta, kaip turi būti struktūruojamas ir įforminamas magistro baigiamasis darbas, kokie reikalavimai keliama atskirų struktūrinių darbo dalių turiniui, kaip, nepažeidžiant akademinės etikos principų, savo mintis paremti kitų autorių teiginiais, juos cituojant, parafrazuojant, bei kaip tinkamai sudaryti bibliografinį aprašą. Atkreipiamas magistrantų dėmesys į mokslinės tiriamosios veiklos etikos normas ir pateikiami pagrindiniai etiniai reikalavimai atliekant tyrimą.

ISBN

© Daiva Malinauskienė, 2022

© Rytis Urniežius, 2022

© Nijolė Bražienė, 2022

© Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, 2022

TURINYS

BENDROSIO NUOSTATOS	4
I. SANTRAUKA	4
II. TURINYS.....	5
III. ĮVADAS	5
IV. TEORINĖ TYRIMO PROBLEMOS ANALIZĖ	8
V. TYRIMO METODOLOGIJA	9
VI. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ	12
VII. DISKUSIJA	12
VIII. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	13
IX. LITERATŪROS PATEIKIMAS	13
X. BAIGIAMOJO DARBO ĮFORMINIMAS	17
XI. BAIGIAMOJO DARBO PRIEDAI	22
XII. TYRIMO ETIKA.....	22
XIII. BAIGIAMOJO DARBO VERTINIMO KRITERIJAI	23
ŠALTINIAI.....	25

PRIEDAI

1 priedas. Antraštinis lapas.

2 priedas. Studijuojančiojo, teikiančio baigiamąjį darbą, garantija.

3 priedas. Vadovo (-ės) atsiliepimo apie magistro baigiamąjį darbą forma.

4 priedas. Magistro baigiamojo darbo recenzijos forma.

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Magistro baigiamasis darbas (toliau – MBD) – antrosios pakopos studijų programos pabaigoje savarankiškai rengiamas mokslinio tiriamojo arba projekcinio pobūdžio magistro laipsnį suteikiantis 30 kreditų apimties (800 val.) kvalifikacinis darbas, kuriuo studentas įrodo mokslinio tyrimo gebėjimus: analizuoti ir interpretuoti Lietuvos ir užsienio mokslinę literatūrą, kritiškai vertinti teorines ir praktines pasirinktos tyrimo srities aktualijas; atskleisti naujausias tiriamos ugdymo mokslo srities tendencijas; pasirinkti tiriamą problemą atitinkančią tyrimo metodologiją ir strategiją; savarankiškai organizuoti ir atlikti tyrimą, laikantis tyrimo metodologijos ir etikos principų; moksliškai analizuoti ugdymo reiškinius, taikant kiekybinius statistinės analizės ir / ar kokybinius duomenų analizės metodus; sisteminti tyrimo duomenis ir interpretuoti tyrimo rezultatus; vertinti atlikto tyrimo rezultatus mokslinių tyrimų kontekste; formuluoti argumentuotas išvadas ir teikti rekomendacijas.
2. Magistro baigiamojo darbo rengimo metodinės rekomendacijos skirtos VU Šiaulių akademijos Edukologijos instituto ugdymo mokslų magistrantūros studijų programų studentams, rengiantiems MBD, jų vadovams, recenzentams, MBD vertinimo komisijos nariams.
3. MBD rengimo metodinių rekomendacijų paskirtis – padėti metodiškai parengti moksliškai vertingus MBD pagal vienodus reikalavimus.
4. Magistro darbo apimtis – apie 100–120 tūkst. spaudos ženklų su tarpais, neįskaitant literatūros sąrašo ir priedų (iki 70 psl.)
5. Už MBD kokybę atsakingas jį rengęs studentas.
6. MBD rengimo metodinės rekomendacijos parengtos vadovaujantis šiais dokumentais: [*Vilniaus universiteto studijuojančiųjų rašto darbų rengimo, gynimo ir kaupimo nuostatai*](#); [*Rašto darbų administravimo Vilniaus universiteto studijų informacinėje sistemoje tvarkos aprašas*](#); [*Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos rašto darbų rengimo ir gynimo tvarka*](#).

I. SANTRAUKA

Santrauka – svarbi struktūrinė MBD dalis, skirta greitai susipažinti su tyrimo esme. Ji privalo būti maksimaliai glausta, dalykiška, informatyvi ir lengvai skaitoma. Santraukoje nevartojamos santrumpos. Santrauka pateikiama lietuvių ir užsienio (anglų, vokiečių ar prancūzų) kalba. Santraukos tekstas turi būti vienodas taisyklinga ir lietuvių, ir užsienio kalba. Santraukoje nurodoma MBD tema, glaustai nusakomas tyrimo aktualumas, iškeliamą problema (probleminiai klausimai), įvardijamas tyrimo objektas, hipotezė (kiekybiniame tyrime), tikslas, uždaviniai, tyrimo metodologija ir metodai, tyrimo imtis. Tyrimo rezultatai apibūdinami svarbiausiomis išvadų frazėmis. Santraukos pabaigoje pateikiami 2–4 esminiai, t. y. temos esmę atspindintys žodžiai. Kiekvienos santraukos (ir lietuvių, ir užsienio kalba) apimtis – iki 1 900 spaudos ženklų be tarpų (1 psl.); šriftas Times New Roman 12 pt dydžio; intervalas tarp eilučių 1,5.

II. TURINYS

Turiny pateikiamas po santraukos. MBD turinys skaidomas į skyrius (1), kiekvienas skyrius pagal pasirinktus tyrimo klausimus – į poskyrius (1.1.), jei reikia – į skyrelius (1.1.1.). MBD rekomenduojami trys skyriai: pirmajame pristatoma teorinė tyrimo problemos analizė, išskiriami ir apibendrinami dalykai, turėsiantys tiesioginių sąsajų su metodologine ir empirine darbo dalimi; antrajame – pateikiama tyrimo metodologija, paaiškinama, kaip organizuotas tyrimas; trečiajame – pristatomi, analizuojami ir interpretuojami empirinio tyrimo rezultatai.

MBD turinys pateikiamas atskirame lape, MBD skyrių pavadinimai rašomi paryškintomis didžiosiomis, poskyrių (skyrelių) – mažosiomis, išskyrus pirmąją, raidėmis. Turinyje nurodomi MBD skyrių ir poskyrių (skyrelių) puslapių numeriai.

MBD turinio struktūros pavyzdys:

TURINYS	
IVADAS	X
1. TEORINĖ TYRIMO PROBLEMOS ANALIZĖ (<i>pavadinimas dalykiškai ir konkrečiai turi atspindėti visą teorinės dalies turinį</i>)	X
1.1. Poskyrio pavadinimas	X
1.2. Poskyrio pavadinimas	XX
1.2.1. Skyrelio pavadinimas	XX
1.2.2. Skyrelio pavadinimas	XX
1.3. Poskyrio pavadinimas	XX
2. TYRIMO METODOLOGIJA	XX
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ (<i>pavadinimas dalykiškai ir konkrečiai turi atspindėti visą empirinės dalies turinį</i>).....	XX
3.1. Poskyrio pavadinimas	XX
3.2. Poskyrio pavadinimas	XX
DISKUSIJA	XX
IŠVADOS	XX
REKOMENDACIJOS	XX
LITERATŪRA	XX
PRIEDAI	XX

III. ĮVADAS

Įvadas yra svarbi ir bene labiausiai darbo kokybę atspindinti dalis. Jame turi būti pateiktos šios dalys: aktualumas ir mokslinis ištirtumas, tyrimo problema, probleminis(-ai) klausimai, hipotezė(s) (tik kiekybiniame tyrime), tyrimo objektas, tyrimo tikslas, uždaviniai, tyrimo metodologija, tyrimo metodai

(teoriniai, empiriniai, statistiniai), tyrimo imtis ir atrankos principai, tyrimo etapai ir organizavimas, darbo naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas, darbo aprobacija (jei tokia yra), darbo struktūra.

Kiekviena šių dalių rašoma iš naujos eilutės, bet nenumeruojama. Jų pavadinimai paryškinami. Baigiamojo darbo įvado apimtis turėtų būti iki 5 700 spaudos ženklų be tarpų (iki 3 puslapių). Įvadas turi būti parašytas taip, kad jį perskaičius galima būtų susidaryti išsamų vaizdą apie tiriamos problemos esmę, jos aktualumą ir ištirtumą, atliktą tyrimą, tyrimo apimtį ir originalumą.

Aktualumas ir mokslinis ištirtumas. Įvade, remdamasis švietimą ir ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, studijuotos mokslinės literatūros šaltiniais, studentas turi argumentuotai paaiškinti, kuo pasirinkta tema aktuali, kodėl tikslinga ją nagrinėti. Taip MBD autorius demonstruoja savo dalykinį, teorinį ir metodologinį išprusimą, gebėjimą žinias susieti su realiomis tyrimo organizavimo sąlygomis. Grindžiant temos aktualumą, reikia išryškinti darbo svarbą / reikšmę teorijai ir (ar) praktikai. Būtina atskleisti temos ištirtumą, t. y. glaustai parodyti, kurie mokslininkai kada ir kokiais aspektais analizavo pasirinktą ugdymo reiškinių (problema), trumpai nusakyti tyrimo rezultatus ir įvardyti, kokių aspektu tikslinga ir naudinga būtų gilintis į analizuojamą problemą ir ją tirti. Išsiaiškinus problemos ištirtumą, lengviau pagrįsti, kuo dar pasirinkta tema yra aktuali, ir parodyti studento atlikto tyrimo reikšmę pasirinktoje tyrimo erdvėje. Teorinis temos (problemos) aktualumas dažniausiai grindžiamas per temos ištirtumo prieigą. Praktinis aktualumas gali būti nagrinėjamas ugdymo rezultatų ir (ar) ugdymo kokybės aspektu. Temos aktualumą patartina grįsti visuomenės keliamais naujais ugdymo tikslais, pasikeitusiomis socialinėmis sąlygomis, nauja ugdymo institucijų sistema, jų funkcionavimo pokyčiais, kitų visuomenės mokslo sričių kaitos suponuotais reikalavimais ugdymui ir pan. MBD įvade gali būti pateikti paaiškinimai dėl pasirinktos tyrimo krypties, jos teorinio pagrįstumo, atskirų klausimų nagrinėjimo išsamumo, medžiagos pateikimo logikos ir pan. Pageidautina, kad šios įvado dalies apimtis būtų 1 900–3 800 spaudos ženklų be tarpų (1–2 psl.).

Tyrimo problema, probleminis (-ai) klausimai. Tyrimo problema – tai klausimas apie tyrimo objektą, į kurį siekiama atsakyti planuojamu tyrimu. Tyrimo problema nusako, kurie objekto teoriniai ar praktiniai aspektai, ypatumai, ryšiai ir pan. domina tyrėją, į kokius mokslinio pažinimo klausimus jis nori atsakyti. Ugdymo problemų ištakos gali būti įvairios: dėl įvairių priežasčių iki šiol neišspręstos arba naujos problemos; problemos, atsiradusios kartu su socialinės tikrovės kaita; teorinės ir praktinės; bendros edukologinės ir susijusios tik su dalinio objekto specifika. Formuluoiant problemą / probleminius klausimus verta parodyti jos ištirtumo lygį. Pasirenkant ir formuluoiant problemas, reikia vengti pernelyg bendros formuluotės, jos atsiejimo nuo objekto specifikos, neatsižvelgimo į jo pobūdį ir pan. Pasirinkta tyrimo problema turi būti edukologinė, o ne, pvz., tik psichologinė ar socialinė. Taip pat nerekomenduojama pasirinkti neaktualią moksliniu ar praktiniu atžvilgiu tyrimo problemą arba problemą, kurios sprendimas neatitinka tyrėjo galimybių. Darbe gali būti formuluojama ne viena problema. Tokiu atveju jos pateikiamos klausimo forma ir rašomos iš naujos eilutės.

Hipotezė (tik kiekybiniame tyrime) – remiantis literatūros ir (ar) faktinės medžiagos preliminarium apibendrinimu, suformuluojama (sukuriama) hipotezė, kurią tyrimu siekiama įrodyti, t. y. patvirtinti, iš dalies patvirtinti arba paneigti. Hipotezėje visada glūdi spėjimas. Reikia atminti, kad net ir nepasitvirtinusi hipotezė yra reikšmingas mokslinis faktas, parodantis kitiems tyrėjams, ko neverta daryti. Hipotezė labiau išryškina tyrimo pagrindinę idėją, sukonkretina tyrimų kryptį, padeda pasirinkti tyrimo metodus. Gali būti keliamos kelios hipotezės. Darbo įvade hipotezė rašoma po problemos. Ji gali būti formuluojama iš bendro teiginio (dedukcinė) ar išvedama iš atskirų teiginių (indukcinė). Galima formuluoti ir nulinę hipotezę, t. y. teigti, jog nebus jokio poveikio ir pan. Nulinės hipotezės

paneigimas galimas tik atlikus statistinę duomenų analizę. Hipotezių formuluotės gali būti aprašomosios (siekiama atsakyti į klausimą *kaip?*) ir aiškinamosios (siekiama atsakyti į klausimą *kodėl?*). Nerekomenduojama formuluoti pernelyg paprastų hipotezių, t. y. tokių, kai atsakymai aiškūs ir be mokslinio tyrimo. Atliekant kokybinio pobūdžio tyrimus hipotezė neformuluojama.

Tyrimo objektas – tai reiškiny, kurį siekiama ištirti, į ką yra sutelktas tyrėjo dėmesys. Plačiaja prasme edukologinių tyrimų objektas yra ugdymas. Objekto formuluotė turi būti glausta, tiriamasis reiškiny įvardytas tiksliai. Tyrimo objektas turi būti susijęs su tyrimo tema ir problema, jas sukonkretinti, bet neatkartoti. Formuluojant tyrimo objektą, nuosekliai skiriama vis siauresnė ugdymo sfera. Iš formuluotės turi būti visiškai aišku, kuris ugdymo reiškiny ar jo aspektas bus tiriamas ir ar tyrėjas (studentas) pagal savo kompetencijas bei turimas priemones ir sąlygas (pvz., laiką, dalyvavimą ugdymo procese ir pan.) pajėgus jį tirti.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai. Tyrimo tikslas – tyrėjo siekiamas mokslinis rezultatas – nurodo tyrimo kryptį ir turi būti glaudžiai susijęs su tyrimo objektu bei tema. Kaip bus siekiama tyrimo tikslo, detalizuojama tyrimo uždaviniais. Jie nurodo, kaip, koku aspektu bus siekiama numatyto tikslo, paaiškina tyrimo struktūrą. Rekomenduojama formuluoti 3–5 uždavinius. Uždaviniai numeruojami, jų formuluotės turi būti konkrečios ir aiškios, kiekvieno tyrimo uždavinio sprendimo rezultatai privalės atsispindėti išvadose.

Uždaviniai neturi atspindėti tyrimo procedūros: nenusako, kokie buvo tyrimo organizavimo žingsniai, etapai, todėl netinka rašyti, pvz., jog buvo studijuota mokslinė literatūra, o reikia nurodyti, ką išstudijavus literatūrą numatoma išsiaiškinti.

Tikslo formuluotė priklauso nuo to, į kokį klausimą reikia atsakyti sprendžiant problemą. Tyrimo tikslas bei uždaviniai formuluojami bendratimi: *rasti, aprašyti, apibūdinti, išnagrinėti, nustatyti, įrodyti, paaiškinti, numatyti, pagrįsti, parengti, sukurti, ištirti, palyginti* ir pan. Nors tyrimo tikslas siejamas su numatomu rezultatu, realus rezultatas gali skirtis nuo formuluoto tyrimo pradžioje.

Tyrimo metodologija. Aprašomos pagrindinės idėjos, t. y. pagrindiniai teoriniai teiginiai, kuriais remiantis buvo sukonstruotas tyrimas. Atkreiptinas dėmesys, kad tyrimo metodologija apima ne tik pagrįstus su tema susijusius pagrindinius teiginius, bet ir turi sąsajų su iškeltu tikslu, problema, metodais, mokslinių sąvokų, terminų vartojimu, tyrimo rezultatų interpretacijomis. Šioje dalyje nurodoma, kokiomis teorijomis, koncepcijomis ir / ar idėjomis vadovaujamasi sprendžiant pasirinktą tyrimo problemą.

Tyrimo metodai. Šioje dalyje reikia nurodyti darbe naudotus konkrečius duomenų rinkimo ir duomenų analizės tyrimo metodus, paaiškinant jų paskirtį. Pageidautina tyrimo metodus ne tik išvardyti, bet ir sugrupuoti, pvz., į teorinius, empirinius, statistinius ir pan.

Atliekant kiekybinius tyrimus, būtina nurodyti statistinius duomenų apdorojimo būdus. Išvardijus darbe naudotus statistinius metodus, reikia nurodyti, kuria programa buvo apskaičiuoti tyrimo rezultatai. Dažniausiai naudojamos *Microsoft Office Excel* arba *SPSS* kompiuterių programos. Atliekant kokybinius tyrimus, reikia glaustai nurodyti klausimus, kuriuos tyrėjas tikisi išsiaiškinti pasinaudojęs gauta kokybine informacija, ir trumpai apibūdinti kokybinių duomenų analizės technologiją.

Tyrimo imtis ir atranka. Įvade reikia pristatyti tyrimo dalyvius (respondentus / informantus), t. y. nurodyti bendrą jų skaičių ir pasiskirstymą pagal esmines tyrimo charakteristikas. Apibūdinant imtį, gali būti nurodomi pirminės informacijos rinkėjai, generalinė aibė, imties sudarymo būdas (-ai) ir kt. Reikia nurodyti ir vietas, kuriose vyko tyrimas. Kai tyrimas kiekybinis, nusakomas imties patikimumas (pagrindžiamas tiriamųjų kiekis / skaičius) ir reprezentatyvumas (apibūdinama imties

struktūra). Atliekant kokybinį tyrimą, pagrindžiama, kodėl ir kaip bus parinkti informantai, apibūdinama jų kompetencija. Detalesni duomenys apie informantus pateikiami pristatant tyrimo metodologiją ir (arba) analizuojant tyrimo rezultatus.

Tyrimo etapai ir organizavimas. Šioje dalyje nurodoma, kokia tvarka vyko tyrimas, t. y. tiksliai apibūdinama tyrimo eiga ir jo etapai, nurodomas atlikimo laikas ir darbų apimtis, tyrimo vyksmo stadijos.

Darbo naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas. Ši MBD įvado dalis rašoma jau parengus visą darbą, suformulavus išvadas ir rekomendacijas.

Rezultatų naujumas – pristatomi svarbiausi MBD tyrimu pagrįsti teiginiai, pateikiami anksčiau mokslinėje literatūroje nenagrinėti duomenys.

Rezultatų teorinis reikšmingumas – nurodoma, kurie darbo rezultatai (suformuluoti teiginiai, nauji duomenys, faktai) papildo ar konkretina tam tikrą teoriją. Teorinį reikšmingumą atspindi iš MBD tyrimo išplaukusios išvados.

Rezultatų praktinis reikšmingumas – apibūdinama, kurie darbo rezultatai gali turėti taikomąją vertę, kokią naudą gali teikti jų pritaikymas konkrečioje tirtyje aplinkoje. Praktinį reikšmingumą atspindi rekomendacijos.

Darbo aprobacija nėra būtina, tačiau MBD būtų privalumas. Jeigu, remiantis tyrimo medžiaga, buvo publikuotas straipsnis ar (ir) skaitytas pranešimas konferencijose, šioje įvado dalyje pateikiama išsami publikacijos ar (ir) pranešimo metrika.

Darbo struktūra. Struktūrą reikia pristatyti glaustai. Pavyzdžiui: darbą sudaro santrauka lietuvių ir užsienio kalba, įvadas, X skyrių, diskusija, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, X priedai (-ų). Darbe pateikiama X lentelių (-ės), X paveikslų (-ai). Darbo apimtis be priedų – X puslapiai.

IV. TEORINĖ TYRIMO PROBLEMOS ANALIZĖ

Taikomojo arba tiriamojo pobūdžio MBD literatūros apžvalga ir analizė (teorinė baigiamojo darbo dalis) gali sudaryti iki pusės MBD apimtį. Teorinio-analitinio pobūdžio darbuose mokslinės literatūros šaltinių analizė savo apimtimi gali būti ilgesnė.

Šiame skyriuje svarbus analizuojamos problemos nagrinėjimo išsamumas, kas įrodo autoriaus refleksijos, minčių ir idėjų svarumą, gebėjimą ieškoti, rasti ir suvokti medžiagą, padedančią atskleisti tiriamą aspektą, parodyti jo vietą kitų mokslo teorijų ir sampratų kontekste. Literatūros apžvalgoje reikia kruopščiai, kritiškai atrinkti perskaitytus šaltinius, rašyti tik tai, kas tiesiogiai susiję su nagrinėjama tema, ir pateikti tik esminę ir naujausią informaciją (išskyrus tuos atvejus, kai nagrinėjamas istorinis problemos aspektas), išdėstyti įvairių terminų, sąvokų, tiriamų reiškinių sampratą. Nerekomenduojama remtis periodikos straipsniais, populiariąja literatūra. Internetu skelbiama medžiaga (pvz., moksliniai žurnalai, knygos ir pan.) yra lygiavertė spausdintiniams informacijos šaltiniams, tačiau būtina kritiškai įvertinti jų patikimumą. Patikimi internetiniai šaltiniai paprastai turi visus būtinus duomenis: autorių, šaltinio pavadinimą, publikavimo datą ir pan. Jei tekstas iš interneto neturi nei autoriaus, nei pavadinimo, jo autorystė nepriskiriama jokiai organizacijai, tokiu šaltiniu remtis nerekomenduojama. MBD visada naudojamosi pagrindinėmis sąvokomis, atspindinčiomis analizuojamos problemos (reiškinių ar procesų) būdingus požymius. Tos pačios

sąvokos gali būti skirtingai interpretuojamos ne tik atskiruose moksluose, bet ir skirtingų mokslininkų darbuose, todėl reikia argumentuotai pagrįsti nuomonę, kodėl pasirinkta viena ar kita sąvoka.

Teorinės darbo dalies skyrius, laikantis logikos ir nuoseklumo principų, skirstomas į poskyrius, kurie savo ruožtu, jei reikia, – į skyrelius. Rekomenduotina kiekvieną poskyrį (skyrelį) apibendrinti išvadine pastraipa. Skyriaus pabaigoje pateikiamas trumpas apibendrinimas.

Teorine darbo dalimi atrenkami ir formuluojami teoriniai modeliai, pagal kuriuos bus konstruojamas tyrimas, tad joje turi atsispindėti Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkų idėjos, pozicijos konkrečiu klausimu, tyrimo rezultatai, susiję su analizuojama problema. Pirmenybė turi būti teikiama pirminiams šaltiniams: specializuotų mokslo žurnalų straipsniams, monografijoms, mokslo studijoms, mokslinių konferencijų medžiagai, teisės aktams.

Naudojantis literatūros šaltiniais, privaloma laikytis **citavimo etikos**. Informacijos šaltinio bibliografinis aprašas pateikiamas taip, kad pagal jį būtų galima identifikuoti ir surasti cituojamą informacijos šaltinį.

Visas MBD turi būti parašytas laikantis **taisyklingos kalbos** ir **moksliniam stiliui** būdingų reikalavimų: mintys išdėstytos aiškiai, tiksliai, suprantamai, laikantis logiškumo, nuoseklumo, objektyvumo, išsamumo principų, tekste turi dominuoti konstatuojamieji sakiniai, teiginiai, tezės, argumentavimas. Būtina vengti publicistinės arba emociškai nuspalvintos kalbos. Rašant tekstą, svarbu atkreipti dėmesį, ar mintys dėstomos nuosekliai ir logiškai, ar jos išbaigtos, ar sakiniai sklandūs ir jais išsakoma mintis yra aiški.

Kad būtų išvengta minties šuolių, tikslinga atkreipti dėmesį, ar tarp atskirų teksto dalių paisoma vidinių sąsajų: kiekviena teksto dalis susideda iš pastraipų, pastraipa pradedama įvadinio pagrindinę mintį išreiškiančiu sakiniu, kiti pastraipos sakiniai jį išplečia ir paaiškina, pastraipa baigiama išvadinio sakiniu, inspiruojančiu naujos pastraipos įvadinį sakinį. Taigi vieno–dviejų sakinių pastraipų būti negali.

V. TYRIMO METODOLOGIJA

Šiame skyriuje siūloma aprašyti pagrindines idėjas, t. y. pagrindinius teorinius teiginius, kuriais remiantis buvo konstruojamas tyrimas. Tiksliai, aiškiai ir argumentuotai pateikiamas kiekybinio ir / ar kokybinio tyrimo metodologijos aprašymas. Argumentuojamas taikytų tyrimo metodų tinkamumas šiam tyrimui, tyrimo metodų atitikimas taikomai kiekybinio ar kokybinio tyrimo metodologijai.

Tyrimo metodikos aprašymas reikalingas duomenų patikimumo kontrolei, kad kitas tyrėjas galėtų pakartoti pristatomą tyrimą, patikrinti tyrimo rezultatus ir suformuluotas išvadas. Išsamus metodikos aprašymas sudaro sąlygas matyti bendrą vaizdą apie rezultatų vienareikšmiškumą ir patikimumą. Atliekant skirtingos strategijos tyrimus (kiekybinius ir / ar kokybinius) tyrimo metodika kinta.

Duomenų rinkimas. Aprašant kiekybinio tyrimo metodiką, pirmiausiai išvardijami ir pagrindžiami metodai / būdai, kuriais tyrėjas rinko duomenis (anketavimas, testavimas ir pan.). Pirminė informacija renkama matuojant požymius kiekybinėmis, kokybinėmis skalėmis.

Aprašant kokybinio tyrimo metodiką, iš pradžių pateikiamas teorinis pagrindimas, t. y. remiantis kitų autorių darbais, pasirinktos teorinės filosofijos atstovų požiūriu pagrindžiama, kodėl, siekiant atsakyti į tyrimo klausimą, pasirinktas kokybinis tyrimas, konkreti tyrimo filosofija (pvz.,

fenomenologinė, diskurso ir pan.), duomenų analizės metodas (pvz., fenomenologinė analizė, diskurso analizė ir pan.) ir konkreti jo taikymo technika. Pavyzdžiui:

Fenomenologinė filosofija leidžia atskleisti, ką asmeniui, turinčiam konkrečių patirtį, reiškia tyrėją dominantis išgyvenimas, kaip jis jį apibūdina. Šiam patyrimui aprašyti pasirenkama fenomenologinė analizė (priklausomai nuo fenomenologijos filosofijos: M. Heideggerio ar E. Husserlio pozicija), kuri atliekama laikantis konkrečios analizės technikos reikalavimų (priklausomai nuo pasirinktos filosofinės pozicijos).

Atliekant kokybinius tyrimus reikia aprašyti, kodėl pasirinkta būtent tokia duomenų rinkimo strategija ir kokiomis priemonėmis tyrėjas siekė įvairiapusiškai analizuoti tiriamąjį reiškinių. Kartais tyrimai atliekami analizuojant netiesiogiai tyrimo tikslais surinktus duomenis (pvz., pokalbius, transliuotus per TV, dienoraščius ir pan.). Tokiais atvejais siūloma nurodyti, kad tyrime bus naudojami antriniai duomenys (tyrimo dalyvių aprašymas čia nėra būtinas).

Duomenų apdorojimas / analizė. Darbe turi būti aprašytas (-i) duomenų apdorojimo / analizės metodas (-ai). Kiekybiniuose tyrimuose įvardijami konkretūs matematinės statistikos ar tikimybių teorijos būdai. Jeigu parametrų reikšmės apskaičiuojamos pagal visiems žinomas formules, jų pateikti nereikia. Kai kuriuos matematinius parametrus reikia įvardyti tiksliau (neužtenka pasakyti, kad buvo skaičiuotas, pvz., koreliacijos koeficientas, nes jų yra keletas. Skirtingos koreliacijos koeficientų reikšmės lemia skirtingą interpretaciją). Taip pat nurodomos naudotos kompiuterinės programos (*Microsoft Office Excel, SPSS, PSPP* ir kt.) ar jų paketas. Atkreipiamas dėmesys, kad kiekybinis tyrimas pradedamas ir baigiamas kokybine analize. Statistinis aparatas laikomas priemone, padedančia išsamiau ir tiksliau atskleisti edukacinius kokybinius ypatumus.

Kokybiniuose tyrimuose duomenų analizės strategija priklauso nuo taikyto tyrimo metodo. Kiekvienam tyrimo metodui įvairūs autoriai pateikia skirtingų tyrimo duomenų analizės, rezultatų aprašymo schemų. MBD autorius, atsižvelgdamas į savo tyrimo specifiką, turėtų iš jų pasirinkti tinkamiausią bei savo pasirinkimą pagrįsti. Darbe reikia nurodyti šaltinius, autorius, kuriais vadovautasi taikant konkretų metodą. Jei duomenų analizei buvo naudota kompiuterinė programa (*Kokybis, NVivo, Text Analysis Suite* ir pan.), reikia ją paminėti.

Tyrimo kontekstas ir procedūros. Pristačius, kaip (kokiais būdais) rinkti ir apdoroti tyrimo duomenys, toliau aprašomas tyrimo kontekstas ir procedūra, t. y. paaiškinama, kada, kur ir kokiomis sąlygomis atliktas tyrimas. Atliekant eksperimentinio pobūdžio tyrimus, nurodoma trukmė, etapai, sąlygos, grupių (eksperimentinės, kontrolinės) skaičius ir dydis, sudarymo kriterijai, eksperimentinis veiksnys (nepriklausomas kintamasis).

Tyrimo aplinka kokybiniuose tyrimuose taip pat užima svarbią vietą. Pavyzdžiui:

- *atliekant stebėjimą ypač svarbu apibūdinti stebimos situacijos kontekstą (todėl reikia pateikti detalų fizinės ar socioedukacinės aplinkos aprašymą), su stebėjimu susijusias aplinkybes, kurios gali turėti įtakos rezultatams;*
- *atliekant interviu svarbu aprašyti tyrimo aplinką, situaciją, kontekstą, nes šios aplinkybės gali reikšmingai lemti tyrimo dalyvių atsakymus į klausimus.*

Atliekant kokybinius tyrimus svarbus yra tyrėjo ir tyrimo dalyvio santykis, todėl reikia nurodyti, koks ryšys sieja juos. Šiame etape aprašoma, kaip buvo transkribuojami (šnekamosios kalbos pavertimas rašytine) tekstai, kas tai darė, kokia tekstų apimtis, kaip saugomi duomenys.

Ir kiekybiniuose, ir kokybiniuose tyrimuose aprašomos visos duomenų rinkimo priemonės – stebėjimo, interviu protokolai (kokio pobūdžio klausimai ir pan.); paaiškinama, kaip fiksuoti duomenys (žyminti ranka, darant garso, vaizdo įrašus ir pan.); pristatomos asmenų sutikimo dalyvauti tyrime procedūros, tyrimo instrukcijos; nurodoma, ar buvo naudoti žvalgomieji tyrimai, skirti tyrimo patikimumui patikrinti.

Tyrimo imtis. Imtis gali būti kiekybinė ir kokybinė. Ją apibūdinant, nurodomi pirminės informacijos rinkėjai, objektų, apie kuriuos bus renkama informacija, imties sudarymo būdas. Siūloma nepainioti tyrimo objektų imties (renkama juos apibūdinanti informacija) ir informantų imties (apibūdinama tyrimo dalyvių nuomonė apie tyrėjui rūpimus objektus). Šios tyrimo dalyvių grupės dažnai nesutampa (pvz., apie ugdytinius dažnai informuoja pedagogai, tėvai).

Kiekybiniuose tyrimuose nurodoma tiriamųjų lytis, amžius ir kiti reikalingi tyrimui demografiniai kintamieji (pvz., pedagogų kvalifikacija, darbo stažas ir pan.). Šioje dalyje svarbu ne tik aprašyti tyrimo dalyvius, bet ir pagrįsti, kodėl tokie dalyviai pasirinkti, kaip sudaryta tiriamųjų imtis ir kaip tiriamieji buvo atrenkami. Informacija apie tyrimo dalyvius gali būti aprašoma žodžiais arba pateikiama lentelėje ar paveiksle. Baigiamuosiuose darbuose, kuriuose atliekami kiekybiniai tyrimai, reikia nusakyti imties reprezentatyvumą (apibūdinama imties struktūra) ir patikimumą (pagrindžiamas objektų kiekis).

Kokybiniuose tyrimuose pagrindžiama, kodėl nagrinėjami šie, o ne kiti konkretūs objektai, parodoma, kaip bus pasirinkti informacijos šaltiniai. Tyrimo dalyvių aprašymas itin svarbus, nes gaunami rezultatai specifiški tyrimo dalyvių imčiai. Tyrimo dalyvius turi sieti aktualus patyrimo išgyvenimas. Pavyzdžiui:

- *atliekant stebėjimą, būtina nurodyti, kas gali turėti reikšmės rezultatams (amžius, lytis, tautybė, apranga ir pan.). Gali būti situacijų, kada stebimi nepažįstami asmenys ir kai kurios charakteristikos nurodomos tik spėjimu, todėl tyrėjas kai kuriuos teiginius turėtų įvertinti kaip prielaidas, o ne faktus;*
- *atliekant rašytinių dokumentų analizę, aprašyti, kokiais kriterijais remiantis atrinkti analizuojami tekstai;*
- *atliekant interviu, aprašyti, kokiais kriterijais remiantis atrinkti tyrimo dalyviai, kaip jie rasti. Jei jie atrinkti remiantis tam tikrais principais ar naudotos kokios kitos procedūros, reikia jas detalai aprašyti ir pagrįsti remiantis literatūra.*

Trumpai pristatant kiekvieną tyrimo dalyvį svarbu nurodyti visus tyrimui reikšmingus dalyvio bruožus (pvz., tam tikras gyvenimo detales, socialinį statusą ar pan.). Aprašoma ir tai, kaip užtikrinamas anonimiškumas, kokie tekstai, interviu atsakymai nebuvo įtraukti į duomenų analizę. Taigi, imties tūris priklauso nuo tyrimo tikslų, duomenų rinkimo pobūdžio, numatomų išvadų paskirties.

Tyrimo kokybė. MBD būtina pagrįsti tyrimo kokybę, t. y. *kiekybiniam tyrimams*: validumą (kas matuojama), objektyvumą (ar tyrėjas nedaro įtakos tyrimo procedūrai ir rezultatui), patikimumą (tyrimo tikslumo laipsnis), reprezentatyvumą (tikimybinės imties duomenų ekstrapoliacijos į generalinę aibę argumentavimas) ir pan.; *kokybiniam tyrimams*: patikimumą (tyrimo tikslumo laipsnis); validumą (išorinis, vidinis).

VI. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

Empirinio (kokybinio ir / ar kiekybinio) tyrimo rezultatai pristatomi atskirame skyriuje, kurį, priklausomai nuo tyrimo metodikos, gali sudaryti keletas poskyrių, informacijos skaidymą siejant su tyrimo metodais, tiriamųjų grupėmis ar tyrimo uždaviniais. Šiame skyriuje pateikiami ir aptariami empirinio tyrimo duomenys, atliekama jų analizė bei įvertinimas; išdėstoma faktinė medžiaga apie tiriamų požymių raišką ir jų ryšius, apibūdintos esminės nagrinėjamo reiškinių raidos tendencijos. Mokslinio darbo rezultatai sudaro visumą, kurią apima mokslinis tekstas ir tyrimo rezultatus iliustruojanti medžiaga, pateikta lentelėse ir paveiksluose. Tekste neturėtų būti lentelėse ir paveiksluose pateiktų faktų vardijimo. Svarbiausia ne faktų konstatavimas, o priežasties-pasekmės bei esminių ryšių pastebėjimas, kaitos ir raidos tendencijų bei svarbiausių nagrinėjamos problemos aspektų išryškinimas. Pristatant ir analizuojant tyrimo rezultatus, vartoti *ne* I asmens (pvz., „atlikau“, „išsiaiškinau“, „nustaciau“, „mano tyrime“ ir pan.), *bet* beasmenes formas – pvz., „atlikta“, „išsiaiškinta“, „nustatyta“, „pristatomame tyrime“ ir pan.

Rezultatų analizei pasitelkiami įvairūs analitiniai metodai: faktų grupavimo, lyginimo, apibendrinimo, sisteminimo, klasifikavimo ir pan. Kiekybinio tyrimo atveju magistro darbuose taikomi statistinės analizės metodai, kokybinio tyrimo atveju – kokybinė duomenų analizė.

MBD empirinės dalies skyriaus bei kiekvieno poskyrio pabaigoje turėtų būti pateikiamas tyrimo rezultatų analizės apibendrinimas ir kritinis įvertinimas.

Studentas *privalo saugoti pirminius tyrimo duomenis*, pvz., užpildytas anketas, prieigą prie internetinės apklausos portalų, interviu įrašus, stebėjimo protokolus ir kt. tyrimo medžiagą iki baigiamųjų darbų gynimo komisijos darbo pabaigos. Darbo vadovas ir MBD gynimo komisija *turi teisę prašyti* pateikti šią medžiagą susipažinti.

VII. DISKUSIJA

Diskusija MBD yra privaloma. Tyrimo rezultatai įvertinami, remiantis darbe pateikta tyrimo problemos teorine analize, lyginami su ankstesniais, kitų tyrėjų atliktų tyrimų rezultatais, išskiriami panašumai, skirtumai, prieštaraivimai, ieškoma tendencijų, galimos tam tikros prognozės tolesniems tyrimams. Darbo autorius turėtų įvardyti atlikto tyrimo ribotumus, atkreipti dėmesį į tai, kas ir kodėl darbe liko neišspręsta; keldamas naujų mokslinių klausimų, pateikti įžvalgų, kaip šį darbą galima būtų tęsti. Taip pat, remiantis teorinėmis prielaidomis ir atlikto tyrimo rezultatais, gali būti daromos tam tikros rekomendacinio pobūdžio įžvalgos švietimo kokybei tobulinti ar pan. Šios įžvalgos neturėtų būti abstraktūs teiginiai, siūlantys *gerinti, tobulinti, stiprinti, plėsti, didinti* ir pan. – čia turi išryškėti konkretus darbo autoriaus matymas, kaip spręsti vieną ar kitą problemą.

Taigi, rengiant diskusijos dalį, siūloma reflektuoti ir atsakyti į klausimus:

- Kaip tyrimo rezultatai susiję su ankstesniais tyrimais?
- Kaip tyrimo duomenys patvirtina ar paneigia teorinius teiginius?
- Kokia yra praktinė tyrimo rezultatų reikšmė?
- Kokios tyrimo tęstinumo kryptys ir ribotumai?
- Kaip galima būtų spręsti problemą (-as)?

Diskusijos apimtis – ne mažiau nei 1 900 spaudos ženklų (ne mažiau kaip 1 psl.).

VIII. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados turi atitikti tyrimo tikslą ir teorinės analizės bei empirinio tyrimo uždavinius, atsakyti į probleminius tyrimo klausimus, keltus darbo įvadinėje dalyje, patvirtinti arba atmesti / paneigti tyrimo hipotezę. Išvados turi būti pateiktos trumpai, aiškiai, vengiant tyrimo ir kitų darbo dalių teksto atkartojimo.

Išvadose neturi atsirasti naujos, darbe nenagrinėtos informacijos, negali būti citatų, skaičių, kitų autorių nuomonių. Rengiant išvadas rekomenduojama naudotis skyrių ir poskyrių apibendrinimais, sujungti juose esančią informaciją. Tikslinga, kad išvados prasidėtų tokiais žodžiais, kaip: *išsiaiškinta*, *pastebėta*, *nustatyta*, *ištirta*, *išanalizavus paaiškėjo* ir t. t. Išvadose neturėtų būti visiems gerai žinomų tiesų, aprašytų vadovėliuose. Išvados numeruojamos.

Rekomendacijos turi būti ne deklaratyvios, bet pagrįstos tyrimo rezultatais, susietos su tyrimo išvadomis, dalykiškos, konkrečios, argumentuotos ir praktiškai įgyvendinamos.

Formuluojant rekomendacijas patartina vengti nekonkrečių bendro pobūdžio siūlymų (pvz., *gerinti*, *tobulinti*, *stiprinti*, *didinti* ir pan.) – svarbu kiek įmanoma konkrečiau nurodyti ne tik ką, bet ir kaip tobulinti, kaip problemas spręsti. Rekomendacijos turi būti praktiškai reikšmingos, pritaikomos, turinčios aiškiai identifikuojamą adresatą (švietimo politikus, mokslininkus, švietimo įstaigų vadovus, socialinius partnerius, mokytojus, jų rengėjus, tėvus ir pan.), tiesiogiai susijusios su darbo tema.

IX. LITERATŪROS PATEIKIMAS

Siekiant kuo išsamiau atskleisti tyrinėjamą MBD temą, studijuojami ir analizuojami įvairūs informacijos šaltiniai, juose rastos mintys naudojamos MBD autoriaus teiginiams argumentuoti, tyrimo rezultatams interpretuoti ir kt. Pristatyti kitų autorių įžvalgas, idėjas ir kt. galima cituojant, referuojant, parafrazuojant.

Rašant MBD būtina laikytis akademinės etikos principų, kurie, pasitaiko atvejų, pažeidžiami plagijuojant kūrinius. Plagijavimas – svetimos autorystės (idėjų, tekstų, iliustracinės medžiagos ir kt.) pasisavinimas. Dažniausiai MBD pasitaikantys plagijavimo būdai:

1. Pažodinis plagiatas – kai svetimas tekstas (paragrafas, pastraipa, sakinys, originali frazė), iliustracinė medžiaga (lentelė, paveikslas) pateiktas be nuorodos į autorių ir šaltinį.
2. Plagijavimas parafrazuojant – kai, vienais atvejais, iš kito autoriaus darbo paimamas tekstas ir vienur kitur pakeičiami žodžiai, bet autorius ir šaltinis nenurodomi. Arba, kitais atvejais, autorius ir šaltinis nurodomi, bet netinkamai parafrazuojama, t. y. tik vienur kitur pakeičiami žodžiai, bet didesnė teksto dalis nurašoma tiesiogiai iš šaltinio.
3. Netaisyklingas citavimas – kai netinkamai pateikiami šaltinio duomenys, neišskiriamas cituojamas tekstas.

Plagiatas gali būti tyčinis ir netyčinis (pastarasis – dėl nežinojimo ar užmaršties), tačiau ir vienu, ir kitu atveju MBD autorius už tai atsako vienodai. Siekiant išvengti plagijavimo, būtina tinkamai nurodyti visus MBD naudotus šaltinius ir juos pateikti pagal nustatytus bibliografinių aprašų reikalavimus.

MBD naudotų literatūros šaltinių nuorodos ir bibliografiniai aprašai pateikiami laikantis bibliografinių nuorodų sudarymo principų. Bibliografinis aprašas – standartine forma pateiktų duomenų, reikalingų dokumentui, jo daliai arba keliems dokumentams atpažinti ir apibūdinti, visuma. Yra įvairių bibliografijos sąrašų sudarymo standartų, apibūdinančių bibliografinių nuorodų elementus bei nurodančių jų pateikimo tvarką, todėl paprastai pasirenkamas daugiausiai tos pačios mokslo srities mokslininkų visame pasaulyje naudojamas citavimo stilius. Socialinių mokslų srities darbuose dažniausiai laikomasi APA 7 (angl. *American Psychological Association 7th edition*) nuorodų teikimo ir literatūros sąrašo įforminimo stiliaus reikalavimų¹.

Visų MBD tekste minimų šaltinių metrikos privalo būti pateiktos literatūros sąraše ir, atvirkščiai, literatūros sąraše negali būti šaltinių, kurių nuorodų nėra MBD tekste.

Jei kito autoriaus mintis tekste cituojama, analizuojama, interpretuojama, jei tekstas parafrazuojamas ar referuojamas, – nurodomi šaltinio metai ir puslapis, pvz.:

Jonaitis (2014, p. 33) teigė, kad...

Pasak Jonaičio (2014, p. 33), ...

Remiantis Jonaičiu (2014, pp. 33–43), ...

Jei citata ar parafrazuojama teksto vieta yra viename puslapyje, prieš puslapio numerį rašoma „p.“; jei citata prasideda viename puslapyje ir baigiasi kitame, rašoma „pp.“. Toje pačioje pastraipoje minint to paties autoriaus tą patį šaltinį, nuorodoje žymima: (ten pat, p. 55).

Pateikiant nuorodą į kelių autorių šaltinius, autorių pavardės ir metai atskiriami kabliataškiu, pvz.: (Jonaitis, 2014; Petraitis, 2021).

Nuoroda į šaltinį ne lotyniškais rašmenimis (pvz., kirilica) pateikiama taip, pvz.:

Remiantis Dorošenko (Дорошенко, 2019),

Cituoti kitų autorių mintis iš originalaus teksto reikia tiksliai, paliekant visus jame esančius ženklus (skyrybos ir kt.). Praleidimai citatoje žymimi daugtaškiu lenktiniuose skliaustuose: (...).

Parafrazuojant atskirti kito autoriaus mintis nuo savų galima naudojant įvairias frazes² Parafrazuojamas tekstas kabutėmis neišskiriamas, tačiau autorius(-ai), leidimo metai ir puslapis(-ai) nurodomi taip pat, kaip ir cituojant.

Atkreiptinas dėmesys į lietuviškų kabučių grafinę raišką – ji yra „ABC“ (apačioje devynetukai, viršuje – šešetukai)³.

Tokiu atveju, jei informacija yra *percituojama*, t. y. cituojamas ne originalus pradinis, bet antrinis informacijos šaltinis, nuorodoje pirmiausiai pateikiami originalaus šaltinio duomenys, po kablelio rašoma santrumpa „cit. iš“ ir pateikiami antrinio šaltinio duomenys, pvz.: „Originalioji pasaka veikia netikėtumu, sąsajom su kasdiene realybe, nūdienos problemom, herojai primena šiuolaikinį vaiką, paauglį“ (Urba, 2000, cit. iš Skunčikas, 2007, p. 21). Literatūros sąraše pateikiamas tik antrinio informacijos šaltinio – to, kuris cituotas darbe, – bibliografinis aprašas.

Atkreiptinas dėmesys, kad percituoti galima tik tada, kai nėra galimybių skaityti originalaus šaltinio (pvz., jis nebespausdinamas arba parašytas kalba, kurios MBD autorius nemoka). Jei originalų

¹ Daugiau informacijos žr.: <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/citations/basic-principles>

² Daugiau informacijos žr. „Interaktyvusis frazių sąvadas“, <http://www.frazynas.flf.vu.lt/>

³ Daugiau informacijos žr. „Kokia yra lietuviškų kabučių forma? Kaip jas surinkti kompiuteriu?“, <http://www.vlkk.lt/konsultacijos/3501-lietuviskos-kabutes>

šaltinį galima rasti bibliotekoje, skaitykloje, internete, tokiu atveju percitavimas / rėmimasis antriniu šaltiniu netoleruotinas.

Kai sakinys baigiamas kabutėmis išskirta citata, taškas rašomas po kabučių.

Kitų šaltinių autorių teiginius reikia interpretuoti, jei reikia, – polemizuoti. Į mokslinį darbą įtrauktų kitų autorių minčių negalima palikti be komentaro.

Cituoti / parafrazuoti netinka bendrųjų žinių, t. y. visiems žinomų tiesų.

Literatūros sąrašas pateikiamas originalo kalba ir turi būti rikiuojamas abėcėlės tvarka pagal autorių pavardes, jeigu autorių nėra, – pagal šaltinių antraštes: pirmiausiai abėcėlės tvarka išvardijami šaltiniai lotyniškais rašmenimis, po to – kitu šriftu (pvz., kirilica). Jei nurodomi keli vieno autoriaus darbai, jie išdėstomi chronologine tvarka. Cituojant kelis to paties autoriaus kūrinius, išleistus tais pačiais metais, prie metų prirašoma mažoji raidė: a, b, c ir t. t.

Jeigu šaltinis yra straipsnis žurnale, po žurnalo pavadinimo kursyvu, rašomas kablelis ir, nenaudojant jokių trumpinių (pvz., vol., nr., issue), kursyvu rašomas tomo numeris (jeigu žurnalas turi dvigubą numeraciją, po tomo numerio skliaustuose ne kursyvu rašomas numerio skaičius). Po žurnalo numeracijos pateikiamas puslapių intervalas, nenurodant puslapio trumpinio (p.). Elektroninių išteklių bibliografinių aprašų pabaigoje pateikiamas DOI numeris arba interaktyvi nuoroda (pirmenybė teikiama DOI numeriui), po jų taškas nerašomas.

Jeigu šaltinis yra interneto tinklalapis, internetinio tinklalapio puslapis, dokumentas internete, jo bibliografinį aprašą turi sudaryti šie elementai: autorius, dokumento (tinklalapio) pavadinimas, sukūrimo data ir interaktyvi nuoroda. Prieš internetinį adresą rašyti „Prieiga per internetą: ...“ ir žiūrėjimo datos *nereikia*. Jeigu autoriaus nėra, bibliografinis aprašas pradedamas nuo dokumento pavadinimo. Jeigu nėra žinoma dokumento sukūrimo data, skliaustuose po dokumento pavadinimo rašoma „n. d.“ (t. y. „nėra datos“). Aprašo pabaigoje pateikiama interaktyvi nuoroda.

Visam literatūros sąrašui taikomas dvigubas tarpas tarp eilučių (*double space*), šaltiniai rašomi atvirkštinės įtraukos (*hanging indent*) formatu, kai pirmoji kiekvienos nuorodos eilutė yra lygi su kairiąja parašte, o tolesnės tos pačios nuorodos eilutės įtrauktos 1,27 cm.

Literatūros šaltiniai nenumeruojami.

Nuorodų teikimo tekste ir literatūros sąrašo įforminimo tvarkos atmintinė

(*Pastaba*: kad būtų sutaupyta vietos, šis pavyzdinis nuorodų sąrašas pateikiamas tik vienos eilutės tarpu, **MBD literatūros sąraše** turi būti išlaikytas dvigubas tarpas tarp eilučių, šriftas 12 pt)

Šaltinio rūšis	Nuoroda tekste	Šaltinio aprašas literatūros sąraše
Vieno autoriaus knyga	Juodaitytė (2003) <i>arba</i> (Juodaitytė, 2003)	Juodaitytė, A. (2003). <i>Vaikystės fenomenas: socialinis-educacinis aspektas</i> . Monografija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
Dviejų autorių knyga	Rinkevičius ir Vitkauskas (2020) <i>arba</i> (Rinkevičius ir Vitkauskas, 2020)	Rinkevičius, Z. ir Vitkauskas, R. (2020). <i>Muzikinis ugdymas – dvasinių vertybių sklaidos veiksnys</i> . Mokslo monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Trijų ir daugiau autorių knyga	Samašonok ir kt. (2010) <i>arba</i> (Samašonok ir kt., 2010)	Samašonok, K., Gudonis, V. ir Juodraitis, A. (2010). <i>Institucinio ugdymo ir adaptyvaus elgesio dermės modeliavimas</i> . Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
Autoriai ta pačia pavarde	S. E. Shaywitz ir B. A. Shaywitz (2005) <i>arba</i> (S. E. Shaywitz & B. A. Shaywitz, 2005)	Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2005). Dyslexia (Specific Reading Disability). <i>Biological Psychiatry</i> , 57, 1301–1309.
Redaktorių ar sudarytojų parengta knyga	Ambrukaitis (2003) <i>arba</i> (Ambrukaitis, 2003) Urba (2019) <i>arba</i> (Urba, 2019) Pollak ir kt. (2019) <i>arba</i> (Pollak et al., 2019)	Ambrukaitis, J. (red.). (2003). <i>Specialiojo ugdymo pagrindai</i> . Vadovėlis edukologijos specialybės studentams. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla. Urba, K. (sudaryt.). (2019). <i>Mokinams rekomenduojamos knygos: 1–10 klasei</i> . Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Pollak, S. D., Camras, L. A., & Cole, P. M. (Eds.). (2019). New perspectives on the development of human emotion [Special issue]. <i>Developmental Psychology</i> , 55(9).
Vyriausybės leidinys	Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2014) <i>arba</i> Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2014) <i>arba</i> (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2014)	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2014). <i>Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija</i> . Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
Vieno autoriaus straipsnis žurnale	Malinauskienė (2020) <i>arba</i> (Malinauskienė, 2020) Eccles (1999) <i>arba</i> (Eccles, 1999)	Malinauskienė, D. (2020). Ikimokyklinio ugdymo pokyčiai: Europos ir Lietuvos kontekstas. <i>Švietimas: politika, vadyba, kokybė</i> , 12(1), 4–7. Eccles, J. (1999). The Development of Children Ages 6 to 14. <i>The Future of Children</i> , 9(2), 30–44. https://doi.org/10.2307/1602703
Dviejų autorių straipsnis žurnale	Radzevičienė ir Šostakienė (2014) <i>arba</i> (Radzevičienė ir Šostakienė, 2014). Gazelle ir Druhen (2009) <i>arba</i> (Gazelle & Druhen, 2009)	Radzevičienė, L. ir Šostakienė, N. (2014). Raidos sutrikimų turinčių ankstyvojo amžiaus vaikų emocijų raiška ir jos plėtotė šeimoje. <i>Tiltai</i> , 4, 81–93. Gazelle, H., & Druhen, M. J. (2009). Anxious solitude and peer exclusion predict social helplessness, upset affect, and vagal regulation in response to behavioral rejection by a friend. <i>Developmental Psychology</i> , 45(4), 1077–1096. https://doi.org/10.1037/a0016165
Daugiau nei dviejų autorių straipsnis žurnale	Ebbeck ir kt. (2013) <i>arba</i> (Ebbeck et al., 2013)	Ebbeck, M., Saidon, S. B., Rajalachime, G. nee R., Teo, L. Y. (2013). Children's Voices: Providing Continuity in Transition Experiences in Singapore. <i>Early Childhood Education Journal</i> , 41, 291–298. https://doi.org/10.1007/s10643-012-0556-3

Jeigu cituojami to paties autoriaus skirtingi darbai, išleisti tais pačiais metais, prie metų prirašomos raidės a, b, c ir t. t.	Dockett ir Perry (1999a) arba (Dockett & Perry, 1999a) Dockett ir Perry (1999b) arba (Dockett & Perry, 1999b)	Dockett, S., & Perry, B. (1999a). Starting school: What matters for children, parents and educators? <i>Research in Practice series</i> , 6(3). Canberra: Australian Early Childhood Association. Dockett, S., & Perry, B. (1999b). Starting school: What do the children say? <i>Early Child Development and Care</i> , 159, 107–119. https://doi.org/10.1080/0300443991590109
Enciklopedijos, žodynai, žinyai	<i>Tarptautinių žodžių žodynas</i> (2013) arba (<i>Tarptautinių žodžių žodynas</i> , 2013)	<i>Tarptautinių žodžių žodynas</i> . (2013). Vilnius: Alma littera.

X. BAIGIAMOJO DARBO ĮFORMINIMAS

MBD turi būti parašytas taisyklinga lietuvių kalba, laikantis galiojančių Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) nutarimų (prireikus galima pasinaudoti: <https://www.vlkk.lt/konsultacijos>) ir mokslinio stiliaus reikalavimų.

MBD antraštinis lapas parengiamas pagal pavyzdį (žr. 1 priedą).

MBD tekstas rašomas vienoje lapo pusėje A4 formato puslapiuose, paliekant paraštes: viršuje ir apačioje – 2 cm, kairėje – 3 cm; dešinėje – 1,5 cm. Intervalas tarp eilučių (ir tarp pastraipų) – 1,5. Tekstas rašomas *Times New Roman* 12 pt šriftu. Kiekvienos pastraipos pirmoji eilutė atitraukiama nuo kairės paraštės 10 mm. Pastraipoms nustatoma abipusė lygiuotė – tekstas sulygiuojamas ir pagal dešiniąją, ir pagal kairiąją paraštes. Puslapiai numeruojami nuo įvado, tačiau pirmąjį numeruojamąjį puslapį žymintis skaitmuo (1) nerašomas. Puslapio numerį rašyti lapo apačioje dešinėje pusėje.

Tekste MBD skyrių pavadinimai rašomi paryškintomis didžiosiomis raidėmis (raidžių aukštis – 14 pt, centruojama), poskyrių – paryškintomis mažosiomis, išskyrus pirmąją, raidėmis (raidžių aukštis – 12 pt, centruojama), skyrelių – paryškintomis mažosiomis, išskyrus pirmąją, raidėmis (raidžių aukštis – 12 pt, pradedama kaip pastraipa). Kiekvienas MBD skyrius pradedamas naujame puslapyje, o poskyriai ir skyreliai – tame pačiame. Pavadinimo žodžiai nekeliami. Po pavadinimo taškas nerašomas. Po skyrių, poskyrių (skyrelių) pavadinimo prieš tekstą paliekamas vienos eilutės tarpas.

Tyrimo rezultatų iliustravimas

Tyrimo rezultatai iliustruojami lentelėse ar paveiksluose – pasirenkama konkrečiu atveju informatyviausia duomenų pateikimo forma: pvz., duomenys, nagrinėjami loginės analizės būdu, pateikiami lentelėse, o norint parodyti reiškinių visumą ar raidos tendencijas, pirmenybė teikiama paveikslams.

Duomenų pateikimo formų dubliuoti nereikia, t. y. tyrimo duomenys turi būti iliustruojami arba lentelėje, arba paveiksle. Iliustruoti reikia tik tuos tyrimo duomenis, kurie yra svarbiausi ir kurie aiškiausiai suvokiami pateikti vizualiai, o ne verbaline raiška. Nerekomenduojama iliustruoti labai

paprastos informacijos, kurią tekste pristatyti galima vienu kitu sakiniu (pvz., tyrimo dalyvių pasiskirstymo pagal lytį).

Tyrimo rezultatų pristatymas lentelėmis. Lentelės numeruojamos nuosekliai iš eilės, pradedant nuo teorinės dalies ir tęsiant iki darbo pabaigos. Lentelės numeris (*normal*) ir pavadinimas (*bold*) rašomi 12 pt šriftu ir lygiuojami pagal kairiąją kraštą, intervalas tarp eilučių 1,5. Lentelės pavadinimas turi būti suprantamas, prasmingas, aiškiai įvardijantis jos turinį. Po lentelės pavadinimo taškas nerašomas. Šalia pavadinimo būtina nurodyti ir kitą su tyrimu susijusią informaciją, t. y. imties dydį (N), matavimo vienetus (%) ir pan. Įrašus lentelėje rekomenduojama rinkti *Times New Roman*, 10 pt šriftu, intervalas tarp eilučių viengubas (žr. 1 lentelę).

Pateikiant lentelę, publikuotą kitame šaltinyje, šalia pavadinimo lenktiniuose skliaustuose nurodoma: (Šaltinis: šaltinio pavadinimas arba autorius, leidinio publikavimo metai, puslapis). Jei lentelė yra MBD autoriaus papildyta, pritaikyta analizuojamai situacijai, nurodoma: „adaptuota pagal ... (nurodyti šaltinius)“; jei lentelė sudaryta darbo autoriaus, remiantis vienu ar keliais šaltiniais, rašoma: „sudaryta pagal“; empirinėje MBD dalyje, kur lentelės yra sudarytos paties darbo autoriaus, remiantis jo atlikto tyrimo duomenimis, nuorodos nereikia.

Stulpelių ir eilučių pavadinimai, t. y. antraštės, lentelėje turi būti informatyvūs, suteikti informacijos apie požymį, dydžius, matavimo vienetus ir pan. Lentelės stulpelių antraštės ir paantraštės rekomenduojama centruoti ir pateikti paryškintu šriftu, eilučių antraštės – lygiuoti į kairę, o duomenų langeliuose esančią informaciją centruoti ir lygiuoti. Pateikiama skaitmeninė informacija duomenų langeliuose turi būti vienodai suapvalinta. Jei stulpelyje ar eilutėje jokio skaitmens įrašyti negalima (nėra tyrimo rezultatų), jo vietoje rašomas brūkšnys.

1 lentelė. **Respondentų nuomonės apie individualių vaiko poreikių tenkinimo galimybes mokykloje pasiskirstymas** (N = 280, %)

Teiginiai	Mokiniai (N = 130)	Mokytojai (N = 54)	Tėvai (N = 96)
Gali rinktis įdomią popamokinę veiklą	45,4	61,1	36,5
Gali rinktis įvairius būrelius	57,7	83,3	52,1
Gali bet kada dirbti kompiuterių klasėje	10,8	25,9	9,4
Bibliotekoje randa daug įvairių knygų	48,5	70,4	48,0

Jei lentelė netelpa viename puslapyje, jos dalis gali būti perkeliama į kitą puslapį, tada kairiajame apatiniame pirmosios lentelės dalies kampe rašoma „X lentelės tęsinys Y puslapyje“, o virš perkeltosios lentelės dalies kitame puslapyje – „X lentelės tęsinys“. Lentelės pavadinimas rašomas tik virš pirmosios jos dalies, perkeltosios dalies stulpelių antraštės pakartojamos.

Jei lentelė netelpa vertikalčiai orientuotame lape, ji gali būti pateikiama horizontaliai pasuktame lape. Visgi labai didelės apimties lentelę rekomenduotina teikti prieduose, o tekste palikti tik reikšmingiausią jos fragmentą.

Tekste privalomos nuorodos į lenteles. Nuorodas galima pateikti dvejopai: vienu atveju nuoroda teikiama tekste, pvz.: „Kaip parodyta X lentelėje, mokinių laisvalaikio poreikiai...“ arba „Mokinių

laisvalaikio poreikių pasiskirstymas lyties aspektu parodytas X lentelėje; kitu – nuoroda pateikiama lenktiniuose skliaustuose, pvz.: „Mergaičių ir berniukų laisvalaikio interesai nėra tapatūs“ (žr. X lentelę).

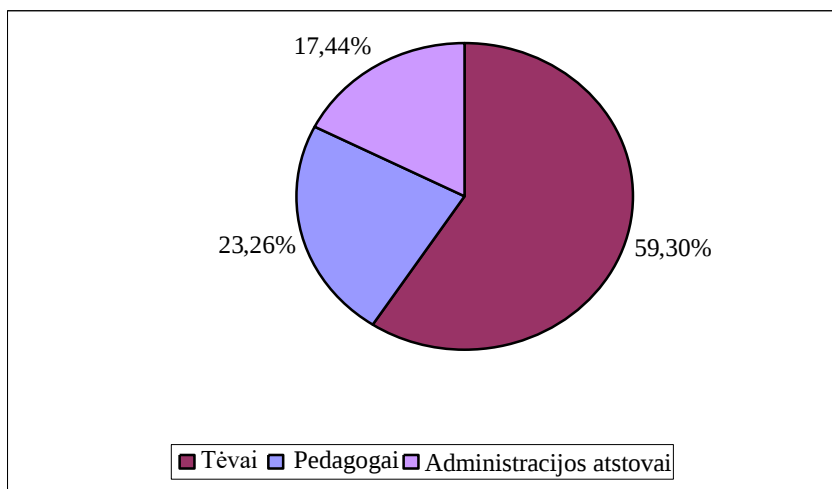
Tyrimo rezultatų pristatymas paveikslais. Paveikslams priskiriama įvairi grafinė medžiaga: grafikai, diagramos, piešiniai, brėžiniai, schemas, fotografijos ir pan. MBD tekste jie įvardijami bendru terminu „paveikslas“.

Tyrimo rezultatus iliustruojantys paveikslai turi būti informatyvūs, estetiški, optimalaus dydžio (nei per maži, nei per dideli). Paveikslai gali būti spalvoti arba dvispalviai (juodai balti). Svarbiausia, kad spalvos, kaip sutartiniai ženklai, nesilietų, būtų nesunkiai atskiriamos. Neleistina naudoti pereinanųjų tonų, šešėlių ir kitų vizualinių efektų. Sudarant paveikslą, reikia atkreipti dėmesį į elementų skaičių ir paskirtį. Jeigu paveikslas skirtas atspindėti elementų visumos struktūrą ir jų tarpusavio ryšius, tada jį reikia sudaryti taip, kad ta visuma ir būtų matoma. Jeigu paveikslu norima iliustruoti sugrupuotus konkrečius elementus, jie ir turi būti svarbiausi bei paveiksle išryškinti.

Paveikslo numeris (*bold*) ir pavadinimas (*normal*) centruojami ir pateikiami po paveikslu, intervalas tarp eilučių 1,5. Po paveikslo pavadinimo, kuris turi būti suprantamas, aiškiai įvardijantis paveikslo turinį, informatyvus, taškas nerašomas. Paveikslai numeruojami nuosekliai, pradedant teorine darbo dalimi. Jei tekste pateikiama keletas vienas kitą pratęsiančių ir tarpusavyje susijusių paveikslų, jie gali būti numeruojami taip: **1 pav.**, **1a pav.**, **1b pav.**

Numatant tyrimo rezultatus iliustruoti *diagrama* (tekste vadinama paveikslu), būtina atsižvelgti į jos paskirtį. Dažniausiai naudojamos plokštuminės (skritulinės, stulpelinės, juostinės) ir linijinės (grafikai) diagramos.

Skritulinės diagramos naudojamos, kai norima parodyti reiškinių struktūrą, kurios visų duomenų dalį sudaro vienos ar kitos reikšmės – nominalinė arba rangų skalės (žr. 1 pav.).

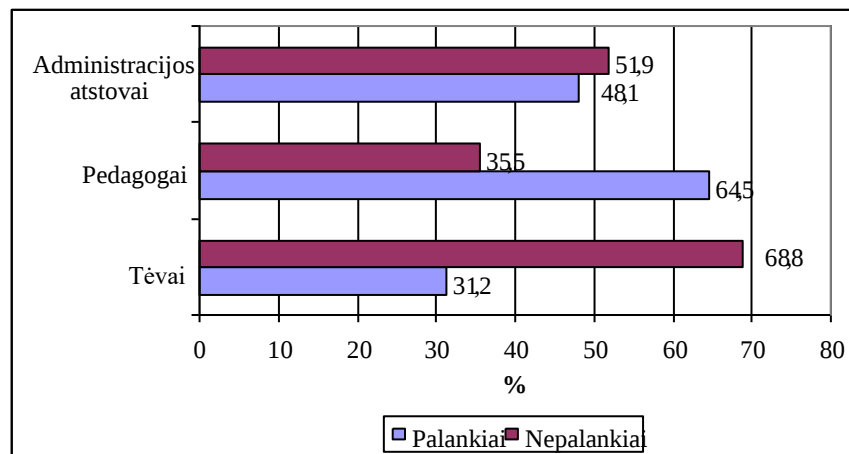

1 pav. Tyrimo dalyvių grupės (N = 86, %)

Pateikiant tokią diagramą, turi būti nurodyta kiekvieno sektoriaus vertė (skaitmenimis ar procentais) bei užrašyti jų pavadinimai.

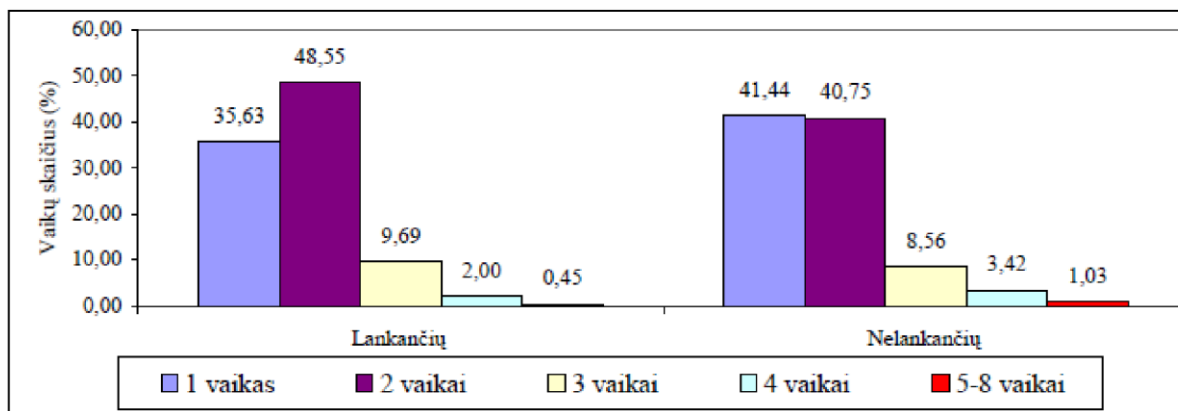
Stulpelinė diagrama rekomenduojama naudoti tada, kai norima atkreipti dėmesį į atskiras tirtų parametrų vertes, palyginti vienas su kitu reiškinius, pateikti vardų, tvarkos skalės kintamuosius, atskleisti reitingo ir struktūros dėsningumus, pavaizduoti reiškinio struktūros kitimą laiko atžvilgiu. Skiriami du šios diagramos tipai – struktūrinės, kurios tinka kintamojo struktūrai parodyti ir turi skirtingos spalvos (ar skirtingai brūkšniuotus, taškuotus ir pan.) stulpelius, ir dinaminės, turinčios vienos spalvos stulpelius ir skirtos parodyti kintamojo (požymio) kitimą. Rekomenduojama, kad ištisiniame MBD būtų vienodas spalvų tonas ar kitoks stulpelių žymėjimas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nominaline skale matuotus požymius stulpelinėje diagramoje reikia pateikti ne stichiškai, o reitingo tvarka.

Analogiškai kaip stulpelinė diagrama braižoma *juostinė (linijinė) diagrama*, kur stačiakampiai stulpeliai išsidėstę horizontaliai ant vertikalios koordinačių ašies. Stulpelio aukštis arba juostos ilgis turi atitikti pasirinktą mastelį, kurio skalė pradedama nuo nulio. Stulpelinėse ir juostinėse diagramose galima iš karto pavaizduoti keletą rodiklių, suskirstant stulpelius į grupes, juos skirtingai brūkšniuojant ar spalvinant (žr. 2 pav.).

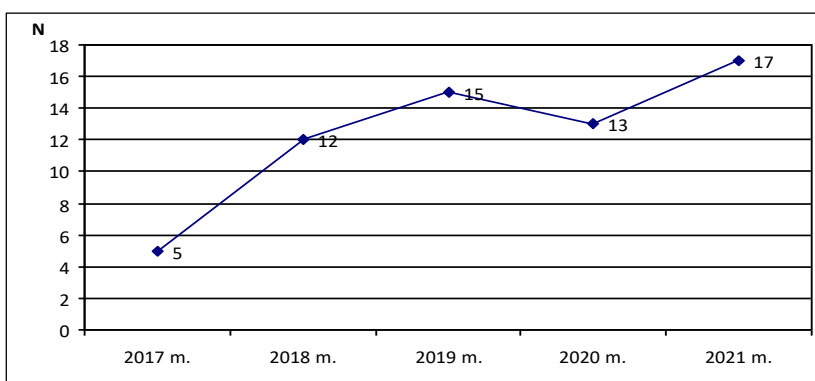
2 pav. Tyrimo dalyvių naujų paslaugų vertinimas (N = 120, %)

Pateikiant kito autoriaus originalų ar adaptuotą paveikslą, po jo pavadinimo būtina tiksli nuoroda į šaltinį, kuriame yra paveikslo originalas (žr. 3 pav.).

3 pav. Vaikų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių ir nelankančių vaikų šeimose (cit. iš Monkevičienė ir kt., 2008, p. 13)

Siekiant pavaizduoti reiškinio kitimą laiko atžvilgiu naudojama *linijinė diagrama* (grafikas). Tokioje diagramoje požymio kitimas (pvz., laikas) parodomas vienoje ašyje, o įgytos reikšmės (pvz., vaikų, lankančių dailės būrelį, skaičius) kitoje ašyje (žr. 4 pav.). Linijinė diagrama savo pateikimo forma leidžia nesunkiai palyginti keleto reiškinio kitimo tendencijas tarpusavyje. Norint teisingai sudaryti linijinę diagramą, svarbu parinkti vienodus kitimo intervalus.

4 pav. Vaikų, lankančių dailės būrelį, skaičius 2017–2021 m.

Paveikslams yra priskiriamos *nuotraukos*, *schemas*, *piktogramos* ir kt. Tokie paveikslai (nepriklausomai nuo to, kaip jie gauti – piešti, fotografuoti ar pan.) turi būti perkelti į skaitmeninę (kompiuterinę) aplinką ir pateikti moksliniame tekste kaip iliustracinė medžiaga. Jei paveikslas sukurtas ne paties tyrėjo, būtina nurodyti paveikslautojų ir / ar informacinį šaltinį, kuriuo buvo naudotasi. Paveikslas turi būti ne tik optimalaus dydžio, bet ir tinkamos kokybės (geros raiškos, suderintas kontrastingumas ir pan.). Jame galima užrašyti trumpus paaiškinimus, dėti rodykles, išryškinti norimą vietą didesniu masteliu ir pan.

Rekomenduojama paveiksluose naudoti 10 pt raidžių aukštį.

XI. BAIGIAMOJO DARBO PRIEDAI

Prieduose pateikiama MBD papildanti medžiaga: tyrimo instrumentų pavyzdžiai (testai, neužpildytų anketų pavyzdžiai, interviu klausimai ir pan.), dėl per didelės apimties pagrindiniame tekste nepateikta iliustracinė tyrimo rezultatų medžiaga (lentelės, paveikslai), dokumentai. Kiekvienas priedas pateikiamas atskirame puslapyje, priedai numeruojami. Priedo numeris ir žodis „priedas“ rašomas viršutinėje lapo dalyje, dešinėje pusėje 12 pt pajuodintu šriftu, mažosiomis raidėmis, pvz.: **1 priedas**.

XII. TYRIMO ETIKA

Mokslinės tiriamosios veiklos etikos normos grindžiamos *Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso* IV skyriaus „Studentų akademinė etika“ (žr.: https://www.vu.lt/site_files/Veiklos_dokumentai/Akademines_etikos_kodeksas_VU_2018.pdf) reikalavimais.

2 lentelėje pateikiami etiniai reikalavimai, susiję su atskirais tyrimo etapais.

2 lentelė. **Pagrindiniai etiniai reikalavimai atliekant tyrimą** (pagal: Pruskus, 2003; Bitinas, 2006; Kardelis, 2017)

Tyrimo planavimas	• Pasirinkti tyrimo problemai spręsti tinkamus / adekvačius ir validžius tyrimo instrumentus, kurie nekeltų etinių problemų dėl taikomo duomenų rinkimo metodo; • informaciją apie tyrimą (iki atliekant tyrimą) institucijai, organizacijai ar kt. įstaigai ir tyrimo dalyviams pateikti aiškiai ir suprantamai, t. y. paaiškinti tyrimo tikslą, uždavinius ir tiriamojo teises; tyrimo naudą; kur, koku tikslu bus naudojama tyrimo metu gauta informacija; kaip bus išsaugomas tyrimo dalyvių anonimiškumas; kokių gali būti tyrimo nepatogumų; • išsiaiškinti formalumus dėl galimybės dalyvauti tyrime (pvz., anketavimui, kai jis atliekamas ne ugdymo įstaigoje, tėvų / globėjų sutikimas, jei tyrimo dalyviai – vaikai); • asmenys dalyvauti tyrime sutinka savanoriškai, be to, gali bet kada atsisakyti dalyvauti arba tyrimui prasidėjus iš jo pasitraukti; • išsiaiškinti, ar tyrimas gali būti vykdomas numatytoje įstaigoje, organizacijoje ir pan.; • gauti oficialų įstaigos, organizacijos ar kt. institucijos leidimą atlikti tyrimą; • tyrimo instrumentuose naudoti slaptažodžius, kodus ir pan., kurie padeda užtikrinti tyrimo dalyvių anonimiškumą; • suvokti ir įvertinti galimas tyrimo dalyvių įsitraukimo į tyrimą pasekmes ir siekti sumažinti visų tyrime dalyvaujančių asmenų rizikas ir nepatogumus, susijusius su dalyvavimu tyrime.
--------------------------	--

Tyrimo vykdymas	- Tyrimas neturi prieštarauti mokslo bendruomenėje ir visuomenėje vyraujančioms vertybėms ir normoms; - tyrimo metu tyrėjas negali būti šališkas, nepagrįstai, sąmoningai palaikyti kurią nors pusę arba pasirinkti šališką tiriamųjų grupę; - tyrimo metu tyrėjas gali kelti tik tokius klausimus, kurie būtini tyrimui, t. y. tyrėjui privalu vengti smalsumo, kuris, savo ruožtu, gali pakenkti ir jo, kaip tyrėjo, bei tiriamųjų tarpusavio santykiams, abipusiam pasitikėjimui; - tyrimo procese užtikrinti, kad jokie tyrimo dalyviai – tyrimo grupės nariai, tyrimo objektai – neįgytų jokio neteisėto pelno ar naudos ir kad jiems nebūtų padaryta jokia žala; - tyrėjas prisiima atsakomybę, jeigu tyrime kas nors nepavyko.
Tyrimo aplinka	- Siekiant autentiškų, patikimų duomenų, svarbu užtikrinti, kad tyrimo objektai būtų natūralioje arba natūraliai aplinkai artimoje aplinkoje; - sukurti draugišką tyrimo aplinką, kurioje kiekvienas galėtų laisvai išsakyti savo nuomonę; - tyrimo dalyvius apsaugoti nuo perdėto kišimosi į jų asmeninį gyvenimą, nepagarbos, fizinio diskomforto, psichologinės ar kitokios žalos ir užtikrinti tiriamųjų duomenų anonimiškumą ir konfidencialumą.
Tyrimo duomenų rinkimas ir interpretavimas	- Tyrimo duomenys yra bet kokio tyrimo empirinis pagrindas. Tik tinkamai surinkti duomenys yra patikimi ir pagrįsti, nepažeidžiantys moralinių, kultūrinių bei politinių vertybių; - vykdyti atsakingą tyrimų ataskaitos ir rezultatų sklaidą, vengti duomenų falsifikavimo, fabrikavimo, slėpimo ir neteisingo interpretavimo (t. y. tyrėjas turi pateikti tik tokius duomenis, kurie buvo gauti iš tikrųjų) arba nuslėpti, nutylėti kai kuriuos tyrimo faktus arba smulkmenas; - siekiant užtikrinti tiriamųjų anonimiškumą, skelbti, kiek įmanoma, tik apibendrintus tyrimo rezultatus.

XIII. BAIGIAMOJO DARBO VERTINIMO KRITERIJAI

Struktūrinės MBD dalys	Vertinama
Santrauka (lietuvių ir užsienio k.):	Pagrindinių MBD elementų – temos aktualumo, naujumo, tyrimo problemos, hipotezės (kiekybiniame tyrime), objekto, tikslo, uždavinių – pristatymas.
	Taikytų metodologinių nuostatų, tyrimų metodų, tyrimo imties, tyrimo rezultatų ir pagrindinių išvadų glaustas apibūdinimas, esminių žodžių parinkimo tinkamumas.
Įvadas	Nagrinėjamos problemos aktualumas, naujumas, originalumas, praktinis reikšmingumas.
	Tyrimo problemos ištirtumo analizė ir sąsajos su metodologinėmis nuostatomis.
	Problemos išskyrimas ir / arba probleminių klausimų formuluotės (-čių) tinkamumas.
	Objekto, tikslo ir uždavinių formuluotės, jų dermė su darbo tema ir problema.
	Hipotezės (hipotezių) tikslingumas (kiekybiniame tyrime).
Teorinė dalis: mokslinės literatūros apžvalga ir analizė	Literatūros apžvalgos loginė struktūra ir conceptualumas.
	Literatūros apžvalgos dermė su tyrimo problema, objektu ir metodologinėmis nuostatomis.

	Teorinio tyrimo metodų (analizės, sintezės, lyginimo, modeliavimo ir kt.) taikymo tikslingumas.
	Naudotos teorinės literatūros naujumas, tikslingumas, tinkamas pateikimas ir apimtis (dominuojantys mokslo šaltiniai, mokslo šaltiniai užsienio kalbomis).
	Sąvokų apibrėžtumas.
	Sampratų atskleidimas.
	Mokslinių / metodinių idėjų analizė ir apibendrinimas.
	Literatūros perteikimo formų (citavimas, parafravimas, referavimas, analizavimas, interpretavimas, polemizavimas, vertinimas) tinkamumas. Mokslo darbų rengimo etikos laikymasis.
Tyrimo metodologija	Metodologinių prieigų tinkamumas ir pagrįstumas.
	Metodologinių prieigų ir tyrimo metodų dermė.
	Tyrimo metodų ir instrumentų tinkamumas pasirinktai problemai spręsti.
	Tyrimo duomenų analizės metodų tinkamumas.
	Tyrimo organizavimo ir instrumento aprašymo išsamumas.
	Tyrimo imties tinkamumas, pristatymas ir charakteristika.
	Tyrimo etikos laikymasis.
	Tyrimo kokybės pagrindimas.
Empirinė dalis: tyrimo rezultatai ir analizė	Tyrimo rezultatų pateikimo ir jų aptarimo struktūros logika.
	Tyrimo rezultatų ir jų aptarimo dermė su tyrimo problema, objektu, uždaviniais, literatūros apžvalga ir metodologinėmis priemonėmis.
	Tyrimo duomenų pateikimo optimalumas.
	Tyrimo duomenų iliustravimo tinkamumas.
	Tyrimo rezultatų interpretavimo tinkamumas ir lyginimas su kitų autorių atliktų tyrimų rezultatais, išvadomis.
	Savo, kaip tyrėjo, vaidmens refleksija.
	Tyrimo tęstinumo kryptį ir ribotumą aptarimo išsamumas.
Diskusija	Atlikto tyrimo duomenų gretinimo su kitų tyrėjų darbais tinkamumas.
	Savo, kaip tyrėjo, vaidmens refleksija.
	Tyrimo tęstinumo kryptį ir ribotumą aptarimo išsamumas.
Išvados	Išvadų sąsaja su tema, problema, tikslu, uždaviniais ir su hipoteze (-ėmis).
	Išvadų formuluočių glaustumas, aiškumas, tikslumas.
	Išvados argumentuotos, grindžiamos tik faktiniais studento atlikto empirinio tyrimo rezultatais.
Rekomendacijos	Rekomendacijų sąsaja su tyrimo rezultatais ir išvadomis.
	Rekomendacijų praktinis reikšmingumas.
Literatūros pateikimas	Bibliografinio aprašo atitiktis APA 7 stiliaus reikalavimams.
	Cituojamų / referuojamų / parafrazuojamų šaltinių atitiktis su šaltiniais literatūros sąraše.
Baigiamojo darbo įforminimas	Darbo kalbos taisyklumas, stiliaus tinkamumas.
	Darbo struktūros ir įforminimo tinkamumas (tinkamai įformintos lentelės, paveikslai, darbo priedai), tvarkingumas.
	Santrumpų, specifinių žodžių argumentuotas aiškinimas.
	Lietuvių ir kitų kalbų asmenvardžių ir vietovardžių vartojimo lietuvių kalba principų laikymasis.
Priedai	Darbą papildančios medžiagos tikslingumas, nuoseklumas ir optimalumas.

ŠALTINIAI

Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.

Kardelis, K. (2017). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Pruskus, V. (2003). *Sociologija: teorija ir praktika*. Vilnius: VĮ Vilniaus teisės ir verslo kolegija.

Šiaulių universiteto Edukologijos instituto baigiamųjų (bakalauro, magistrantūros studijų) darbų rengimo metodiniai reikalavimai. (Patvirtinta Vaikystės studijų programų komitete 2019-02-14, protokolo Nr. EI-6-2).

Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos Edukologijos instituto bakalauro studijų programos 6121MX042 Specialioji pedagogika ir logopedija ir magistro studijų programos 6211MX030 Specialioji pedagogika baigiamųjų darbų rengimo, gynimo ir vertinimo rekomendacijos. (Patvirtinta studijų programų Specialioji pedagogika ir logopedija komiteto posėdyje 2021-10-15, protokolo Nr. (2.1 E) 850000-KT-169).

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
ŠIAULIŲ AKADEMIJA**

MAGISTRO STUDIJŲ PROGRAMA
..... specializacija

STUDENTO (-ĖS) VARDAS PAVARDĖ

Magistro baigiamasis darbas

DARBO PAVADINIMAS

Darbo vadovas (-ė) prof. dr. (HP) Vardas, Pavardė

Šiauliai, 20XX

**Vilniaus universiteto studijuojančiojo,
teikiančio baigiamąjį darbą, GARANTIJA**

**WARRANTY
of Vilnius University Student Final Thesis**

Vardas, pavardė <i>Name, Surname</i>	Studento vardas, pavardė
Padalinys <i>Faculty</i>	Šiaulių akademija <i>Šiauliai Academy</i>
Studijų programa <i>Study Programme</i>	Studijų programos pavadinimas lietuvių kalba <i>Studijų programos pavadinimas anglų kalba</i>
Darbo pavadinimas <i>Thesis topic</i>	Darbo pavadinimas lietuvių kalba <i>Darbo pavadinimas anglų kalba</i>
Darbo tipas <i>Thesis type</i>	Baigiamasis darbas <i>Final Thesis</i>

Garantuoju, kad mano baigiamasis darbas yra parengtas sąžiningai ir savarankiškai, kitų asmenų indėlio į parengtą darbą nėra. Jokių neteisėtų mokėjimų už šį darbą niekam nesu mokėjęs. Šiame darbe tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos yra pažymėtos literatūros nuorodose.

I guarantee that my thesis is prepared in good faith and independently, there is no contribution to this work from other individuals. I have not made any illegal payments related to this work. Quotes from other sources directly or indirectly used in this thesis, are indicated in literature references.

Aš, studento vardas, pavardė, pateikdamas(-a) šį darbą, patvirtinu (pažymėti)

**Embargo laikotarpis
Embargo Period**

Prašau nustatyti šiam baigiamajam darbui toliau nurodytos trukmės embargo laikotarpį:
I am requesting an embargo of this thesis for the period indicated below:

- ☐ _____ mėnesių / *months*
(embargo laikotarpis negali viršyti 60 mėn. / *an embargo period shall not exceed 60 months*).
- ☐ Embargo laikotarpis nereikalingas / *no embargo requested*.

Embargo laikotarpio nustatymo priežastis / *Reason for embargo period:*

VADOVO (-ĖS) ATSLIEPIMAS APIE MAGISTRO BAIGIAMĄJĮ DARBĄ

Studento (-ės) vardas, pavardė.....

Studijų programa (specializacija)

Tema:.....

Gebėjimų vertinimas:

Gebėjimas pagrįsti tyrimo aktualumą, mokslinį ištirtumą, formuluoti problemą (probleminius klausimus), hipotezę (-es) (jei pateiktos).	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas apibrėžti tyrimo objektą, formuluoti tyrimo tikslą, uždavinius.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas pasirinkti ir analizuoti mokslinę literatūrą, etiškai cituoti.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas pasirinkti tyrimo metodologines prieigas, metodus, parengti tyrimo instrumentą, aiškiai ir išsamiai aprašyti tyrimo organizavimą, imties pasirinkimo tinkamumą; laikytis tyrimo etikos.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas grupuoti, analizuoti ir interpretuoti tyrimo rezultatus, sieti su kitų autorių tyrimų rezultatais.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas pateikti tyrimo diskusiją, aptarti tyrimo tęstinumo kryptis ir ribotumus.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas sieti išvadas su tirta tema, problema, tyrimo tikslu ir uždaviniais, hipoteze (-ėmis); tinkamai bei aiškiai jas formuluoti.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas formuluoti rekomendacijas, remiantis tik faktiniais studento atlikto empirinio tyrimo rezultatais; jas sieti su tyrimo rezultatais ir išvadomis.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Gebėjimas tinkamai pateikti literatūrą, įforminti darbą bei taisyklingai reikšti mintis.	☐ pakankamas ☐ kelia abejonių ☐ nepakankamas
Darbo savarankiškumo kompiuterinės patikros ESAS rezultatai	Sutaptis ----- proc.

Kitos vadovo (-ės) pastabos, kurios padėtų visapusiškai įvertinti baigiamąjį darbą

.....

.....

Vadovas (-ė).....

(vardas, pavardė, darbovietė, pareigos, kvalifikacinė kategorija ir (arba) mokslo laipsnis, pedagoginis vardas, parašas)

Data: _____

MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO RECENZIJA

Magistro baigiamojo darbo autorius (-ė)

Magistro studijų programa

Tema

1. Santrauka ir įvadas

Kriterijai	Įvertinimas	Balas
Santraukos (lietuvių ir užsienio k.): glaustas pagrindinių darbo elementų atskleidimas: tyrimo aktualumas, problema / probleminiai klausimai; hipotezė(-ės) (kiekybiniame tyrime), objektas, tikslas, uždaviniai; tyrimų metodai, tyrimo imtis; pagrindinių empirinio tyrimo išvadų glaustas išdėstymas; esminių žodžių parinkimo tinkamumas. Įvadas: problemos aktualumo, mokslinio ištirtumo pagrindimas; probleminių klausimų formulavimo tinkamumas, hipotezės (-ių) tikslumas; tyrimo objekto, tikslo ir uždavinių formulavimas bei dermė su tema, tyrimo metodologija, tyrimo metodai, tyrimo imtis ir atranka, darbo naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas, darbo aprobacija (jei tokia buvo), darbo struktūra.	○ 10 (<i>puikiai</i>)	2,0
	○ 9 (<i>labai gerai</i>)	1,8
	○ 8 (<i>gerai</i>)	1,6
	○ 7 (<i>vidutiniškai</i>)	1,4
	○ 6 (<i>patenkinamai</i>)	1,2
	○ 5 (<i>silpnai</i>)	1,0
	○ 4-1 (<i>nepatenkinamai</i>)	
		0,8 0,6 0,4 0,2
Pastabos:		

2. Teorinė dalis

Kriterijai	Įvertinimas	Balas
Mokslinės literatūros apžvalgos ir analizės loginė struktūra; dermė su tyrimo tema, problema ir objektu. Esminių sąvokų, sampratų atskleidimas. Mokslinių idėjų analizė ir apibendrinimas. Cituotos mokslinės literatūros naujumas, pasirinkimo tikslumas. Cituotų / referuotų / parafrazuotų šaltinių nuorodų tinkamas pateikimas. Taisyklingos kalbos ir moksliniam stiliui būdingų reikalavimų atitikimas.	○ 10 (<i>puikiai</i>)	2,0
	○ 9 (<i>labai gerai</i>)	1,8
	○ 8 (<i>gerai</i>)	1,6
	○ 7 (<i>vidutiniškai</i>)	1,4
	○ 6 (<i>patenkinamai</i>)	1,2
	○ 5 (<i>silpnai</i>)	1,0
	○ 4-1 (<i>nepatenkinamai</i>)	
		0,8 0,6 0,4 0,2
Pastabos:		

3. Tyrimo metodologija

Kriterijai	Įvertinimas	Balas
Tyrimo metodologijos tinkamumas ir pagrįstumas. Metodologinių prieigų ir tyrimo metodų dermė. Tyrimo duomenų rinkimo ir analizės metodų pagrindimo tinkamumas. Tyrimo instrumento aprašymo aiškumas, išsamumas. Tyrimo organizavimo aprašymo aiškumas. Tyrimo imties pasirinkimo tinkamumas. Tyrimo imties aprašymo aiškumas, išsamumas. Tyrimo etikos laikymasis. Tyrimo kokybės pagrindimas.	○ 10 (<i>puikiai</i>)	1,0
	○ 9 (<i>labai gerai</i>)	0,9
	○ 8 (<i>gerai</i>)	0,8
	○ 7 (<i>vidutiniškai</i>)	0,7
	○ 6 (<i>patenkinamai</i>)	0,6
	○ 5 (<i>silpnai</i>)	0,5
	○ 4-1 (<i>nepatenkinamai</i>)	
		0,4 0,3 0,2 0,1
Pastabos:		

4. Tyrimo rezultatai ir jų analizė / diskusija

Kriterijai	Įvertinimas	Balas
Tyrimo duomenų pateikimo struktūra, grupavimo logika, optimalumas. Tyrimo duomenų analizės atitiktis kiekybinio ir / arba kokybinio tyrimo metodologiniams reikalavimams. Tyrimo duomenų (rezultatų) pateikimo aiškumas, vaizdumas, iliustravimo tinkamumas. Atliktų tyrimo duomenų gretinimas su kitų autorių tyrimų rezultatais. Tyrimo rezultatų interpretavimas, dermė su teorinės analizės teiginiais. Tyrimo rezultatų apibendrinimų aiškumas, dermė su tyrimo problema, objektu, uždaviniais. Tyrimo diskusija, tęstinumo kryptį ir ribotumą aptarimo išsamumas.	☐ 10 (<i>puikiai</i>)	3,0
	☐ 9 (<i>labai gerai</i>)	2,7
	☐ 8 (<i>gerai</i>)	2,4
	☐ 7 (<i>vidutiniškai</i>)	2,1
	☐ 6 (<i>patenkinamai</i>)	1,8
	☐ 5 (<i>silpnai</i>)	1,5
	☐ 4–1 (<i>nepatenkinamai</i>)	
		1,2 0,9 0,6 0,3
Pastabos:		

5. Išvados, rekomendacijos

Kriterijai	Įvertinimas	Balas
Išvadų sąsajos su tirta tema, problema, tyrimo tikslu ir uždaviniais. Išvadų pagrįstumas, atitiktis empirinio tyrimo rezultatams. Išvadų sąsaja su hipoteze (-ėmis). Išvadų aiškumas, išbaigtumas. Rekomendacijos formuluojamos remiantis tik faktiniais studento atlikto empirinio tyrimo rezultatais. Rekomendacijų sąsaja su tyrimo rezultatais ir išvadomis.	☐ 10 (<i>puikiai</i>)	1,0
	☐ 9 (<i>labai gerai</i>)	0,9
	☐ 8 (<i>gerai</i>)	0,8
	☐ 7 (<i>vidutiniškai</i>)	0,7
	☐ 6 (<i>patenkinamai</i>)	0,6
	☐ 5 (<i>silpnai</i>)	0,5
	☐ 4–1 (<i>nepatenkinamai</i>)	
		0,4 0,3 0,2 0,1
Pastabos:		

6. Literatūros pateikimas, kalbos taisyklumas ir mokslinis stilius; įforminimas, priedai

Kriterijai	Įvertinimas	Balas
Bibliografinio aprašo atitiktis APA 7 stiliaus reikalavimams. Tekste cituojamų / referuojamų / parafrazuojamų šaltinių atitiktis su šaltiniais literatūros sąraše. Kalbos taisyklumas, stiliaus tinkamumas. Darbo struktūros ir įforminimo tinkamumas (tekstas, lentelės, paveikslai, priedai) ir tvarkingumas. Santrumpų, specifinių žodžių aiškinimas. Priedų tikslumas, nuoseklumas ir optimalumas.	☐ 10 (<i>puikiai</i>)	1,0
	☐ 9 (<i>labai gerai</i>)	0,9
	☐ 8 (<i>gerai</i>)	0,8
	☐ 7 (<i>vidutiniškai</i>)	0,7
	☐ 6 (<i>patenkinamai</i>)	0,6
	☐ 5 (<i>silpnai</i>)	0,5
	☐ 4–1 (<i>nepatenkinamai</i>)	
		0,4 0,3 0,2 0,1
Pastabos:		

7. Privalumai, trūkumai, kiti komentarai:

8. Recenzento (-ės) klausimai:

--

Sukauptas balas (*dešimtyjų tikslumu*):

--

Baigiamojo darbo įvertinimas (*balais*):

--

Recenzentas (-ė)

(vardas, pavardė, darbovietė, pareigos, kvalifikacinė kategorija ir (arba) mokslo laipsnis, pedagoginis vardas, parašas)

Data: _____